

Foto: Tobias Sjerner

Mängdförteckning som handling i förfrågningsunderlaget och kontraktshandlingarna

❖ **Mängdförteckning har använts under en lång tid i byggbranschen och har blivit en viktig handling vid anbudsgivning och ersättningsreglering. Den används i stor utsträckning vid upphandling av anläggningsarbeten, men även vid upphandling av installationsarbeten inom olika fackområden.**

TEXT ANDERS WIMERT OCH MATS WERNER

Mängdförteckning tas i artikeln upp först ur ett mer allmänt perspektiv och sedan hur den ska användas tillsammans med publikationerna MER Anläggning och AMA Anläggning. De senaste utgåvorna är MER Anläggning 17 och AMA Anläggning 17.

TILLBAKABLICK

Det kan vara av intresse att göra en tillbakablick för att se när begrepp motsvarande dagens mängdförteckning nämns och diskuteras i litteratur som skrivits om byggbranschens regelverk.

År 1911 innehåller Entreprenadboken, En ledning vid uppgörande af Entreprenadkontrakt, Beskrifningar och Kostnadsförslag till Husbyggnader, författad av

O. A. Busch, begreppet approximativ massberäkning över delar av byggnaden. I boken behandlas, på sidorna 2–3, arbete som är baserat på massberäkning och som, när arbetet är färdigställt, beräknas på grund av uppmätning av utförda byggnadsmassor. Vid sådant arbete, som då benämns som arbete på ackord, ska byggherren tillhandahålla en såvitt möjligt fullständig massberäkning som ska tjäna till ledning vid bedömning av arbetets art och omfattning. På grund av denna massberäkning lämnar anbudsgivare sitt anbud med detaljpriser för alla i massberäkningen förekommande slags arbeten. I boken anges vidare att vid ackordsarbete har entreprenören fördelen att inte behöva löpa någon

risk på grund av felaktigt beräknade byggnadsmassor. Entreprenören bör därför kunna pressa ned sina detaljpriser till de lägsta möjliga, vilket kommer byggherren tillgodo.

I boken Entreprenadjuridik, författad av Sten Källenius, utgiven år 1960, som får anses vara den första riktiga kommentaren till Allmänna Bestämmelser och dåvarande AB 54, kommenteras, på sidan 52, prissatt massförteckning och när en sådan förteckning kan användas för de arbeten som utförs i entreprenaden. I boken används också begreppet mängdförteckning, eftersom Källenius noterar att Tekniska Nomenklaturcentralen, TNC, förordar att det begreppet används. ▶

DEFINITION AV MÄNGDFÖRTECKNING

En definition av mängdförteckning finns i de senaste utgivna Allmänna Bestämmelserna för utförande- och totalentreprenader, AB 04 och ABT 06. Där definieras i begreppsbestämningar mängdförteckning, som förteckning över mängder av skilda slag med eller utan beskrivning av utförande, funktion eller kvalitet. I anmärkningen anges att en mängdförteckning kan exempelvis omfatta mängder av arbetsprestationer, hjälpmedel, material eller varor. Definitionen utgår ifrån att mängdförteckning även kan innehålla krav på hur redovisat arbete ska utföras. Det sker alltså genom att mängdförteckning och teknisk beskrivning slås ihop till en handling, som benämns mängdförteckning. Det vanligaste är dock att mängdförteckning och teknisk beskrivning utgörs av två separata handlingar.

SYFTET MED MÄNGDFÖRTECKNING

Det grundläggande syftet med mängdförteckning är att, som en del av förfrågningsunderlaget och kontraktshandlingarna, redovisa mängd av visst arbete. Därmed innehåller mängdförteckning olika mängdposter. Den redovisning av mängdposter som ska ske i mängdförteckning bestäms i samband med det utrednings- och projekteringsarbete som görs och där man kommer fram till vilka arbeten som behöver utföras i entreprenaden. Dessa arbeten redovisas sedan i mängdförteckning genom angivande av olika koder och rubriker. Mängdförteckning ska också redovisa om

arbetet under en kod och rubrik ska prissättas med ett å-pris avseende angiven R-mängd, om arbetet endast ska prissättas med ett belopp (så kallad trestreckare) eller om ersättning för arbetet ska vara inkalkylerad i annan kod och rubrik där det särskilt anges i MER att så kan vara fallet (så kallad fyrstreckare), MER Anläggning 17, sidan 21.

AMA OCH MER ANLÄGGNING

Omfattningen av kontraktarbetena bestäms, enligt MER Anläggning 17, sidan 19–20, av kompletthetskravet, som innebär att arbeten i mängdförteckning ska förtecknas enligt regelsystemet och därmed ange kontraktarbetenas totala omfattning. Enligt MER förutsätts mängdförteckning vara komplett och baserad på de koder och rubriker som framgår av Råd och Anvisningar och AMA-nytt. BSAB-systemets regler för koder och rubriker ska tillämpas.

Krav på utförandet av visst arbete ställs, enligt den regel som gäller för samband mellan AMA och teknisk beskrivning (sambandsregeln, AMA Anläggning 17, sidan 17), i teknisk beskrivning genom återopande av motsvarande kod och rubrik som redovisats i mängdförteckning för arbetet.

AMA utgör referensdokument och om det framgår av teknisk beskrivning att den ansluter till viss utgåva av teknisk AMA, och koder och rubriker återopas i beskrivningen, gäller texterna i återopad teknisk AMA under angivna och överordnade ko-

der och rubriker (pyramidregeln, AMA Anläggning 17, sidan 14), som föreskrifter i den aktuella entreprenaden.

Den text som skrivs i teknisk beskrivning för den aktuella entreprenaden har företräde framför text som framgår av återopad teknisk AMA oavsett nivå (företrädesregeln, AMA Anläggning 17, sidan 16).

Man kan konstatera att mängdförteckning använts under en lång tid i byggbranschen, tillsammans med de etablerade publikationerna AMA Anläggning och MER Anläggning. AMA Anläggning och MER Anläggning innehåller ett stort antal fastställda koder och rubriker som genom redovisning av utförandekrav och hur olika arbeten ska mätas och ersättas ger förutsättningar för att skapa ett bra underlag för kalkylering.

FÖRDELAR OCH NACKDELAR MED MÄNGDFÖRTECKNING

Det finns flera olika fördelar med mängdförteckningar i utförandentreprenader. I och med att beställaren ansvarar för projekteringen så har beställaren och/eller den som utför projekteringen redan i projekteringskedet störst kännedom om projektet. Beställaren uppläter till den som utför projekteringen att beräkna samtliga i projektet aktuella mängdposter. Mängderna blir genom att de är knutna till speciella koder med tillhörande rubriker kopplade till aktuella metoder och aktuella utföranden för de ingående arbetena. Den som upprättar mängdförteckningen väljer korresponderande koder i AMA-systemet till de olika ▶

Vad gäller om teknisk beskrivning och ritning motsäger varandra?

Svår fråga? Kanske kan AMA-intro onlinekurs vara något för dig.

>> Läs mer på byggjtjanst.se

ANLÄGGNING

► typerna av arbeten.

De olika anbudsgivarna ”slipper” sedan beräkna mängder för de olika mark- och anläggningsarbetena. De får mängderna ”serverade” i mängdförteckningen och behöver endast prissätta dessa. Det innebär också att samtliga anbudsgivare räknar på samma omfattning. Det minimerar risken för att det blir den anbudsgivare som ”missat något” som får kontraktet.

En annan fördel med mängdförteckning/mängdkontrakt är att det vid tillkommande eller avgående arbeten finns avtalade à-priser (eller beloppsuppgifter) som underlag för reglering.

Att beställaren genom att förteckna de blivande kontraksarbetena i en mängdförteckning, för att på så sätt fastställa entreprenadens omfattning istället för att förlita sig på respektive anbudsgivares beräknade/bedömda omfattning, blir ett säkrare sätt att bedöma omfattningen av kontraksåtagandet.

En nackdel för den som upprättar mängdförteckning är att i det i AMA gällande kodsystemet kan vara svårt att hitta alla för projektet aktuella koder för att beskriva kontraksarbetena. Det kan då uppstå diskussioner om saknade koder eller att koder anses vara felaktiga för det avsedda arbetet. Det kan innebära svårigheter när man ska uppfylla kompletthetskravet på koder och rubriker i mängdförteckning.

En annan nackdel är svårigheten att hantera till exempel hjälp- och kringarbeten som till vissa delar kan bero på entreprenö-

rens eget sätt att utföra arbetena. Detta är arbeten som inte utgör en fysisk del av det färdiga resultatet men som krävs för det slutliga utförandet.

En ytterligare nackdel är att det kan bli komplicerat om avsikten är att mängdförteckning endast ska redovisa vissa mängder. Enligt nuvarande regelsystem i MER Anläggning krävs i det fallet att samtliga utelämnade mängder i form av koder och rubriker hos de utelämnade arbetena ska anges. Dessutom måste det framgå under vilka andra koder i mängdförteckning som dessa utelämnade mängder ska ingå.

SAMMANFATTNING

Vi anser att fördelarna med mängdförteckning är klart större än nackdelarna, eftersom det ligger både i beställarens och i entreprenörens intresse att förfrågningsunderlag är kalkylerbara och att beställaren kan lägga jämförbara anbud till grund för sin anbudsutvärdering. Dessa intressen tillgodoses på ett bra sätt genom att mängdförteckning används, att MER Anläggning åberopas i förfrågningsunderlaget och att förfrågningsunderlagets tekniska beskrivning ansluter till viss utgåva av teknisk AMA, vars referenstexter blir gällande genom de koder och rubriker som tas in teknisk beskrivning.

Genom att beställaren åberopar MER Anläggning och AMA Anläggning anvisar alltså beställaren de förutsättningar som gäller för anbudsgivares kalkylering och prissättning av förfrågningsunderlagets mängdförteckning. ■

Litteraturlista

Entreprenadboken

En ledning vid uppgörande af entreprenadkontrakt, O.A. Busch, 1911

Entreprenadjuridik

Kommentar till svenska teknologföreningens allmänna bestämmelser för entreprenader inom husbyggnads- samt väg- och vattenbyggnadsfacken, Sten Källenius, 1960

MER Anläggning 17

Mät- och ersättningsregler anläggningsarbeten med mall till mängdförteckning, Svensk Byggtjänst, 2017

AMA Anläggning 17

Allmän material- och arbetsbeskrivning för anläggningsarbeten, Svensk Byggtjänst, 2017

AB 04

Allmänna bestämmelser för byggnads-, anläggnings-, och installationsentreprenader, Byggnadets Kontraktskommitté – BBK, 2004

ABT 06

Allmänna bestämmelser för totalentreprenader avseende byggnads-, anläggnings- och installationsarbeten, Byggnadets kontraktskommitté – BBK, 2007